

**L'AVALUACIÓ DE XARXES QUE PROMOUEN
L'EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE:
EL CAS DE LA XARXA EUROPEA SUPPORT¹²**

Autoria:

Sabio Collado, Esther

Espinet Blanch, Mariona

Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), Catalunya, Espanya

ÍNDEX

1. Introducció	2 / 17
1.1. Context europeu de xarxes educatives	
1.1.1. El programa Comenius	
1.2. Antecedents de SUPPORT	
2. La xarxa SUPPORT	4 / 17
2.1. Finalitat	
2.1.2. Objectius	
2.2. Metodologia	
2.3. Recursos	
3. Avaluació de la xarxa SUPPORT	8 / 17
3.1. Marc general de l'avaluació	
3.2. Finalitats	
3.3. Metodologia de l'avaluació	
3.4. Resultats	
3.5. Conclusions generals	
4. Referències	16 / 17

¹Comunicació presentada en el marc del 1r Congrés de Formació per al Treball en Xarxa a la Universitat. Complexitat, corresponsabilitat i construcció del coneixement, celebrat a Barcelona el 12 i 13 de febrer de 2009.

² Els autors de la comunicació es fan responsables de la correcció lingüística d'aquest document.

1. INTRODUCCIÓ

En aquest treball ens plantegem desenvolupar una estratègia d'avaluació que promogui la millora del funcionament de la xarxa Comenius SUPPORT, dintre d'un paradigma sociocrític. Aquest paradigma té en compte els valors comuns de l'educació per al desenvolupament sostenible (EDS) compartits pels participants, les seves visions de la "qualitat", les activitats concretes i els productes obtinguts.

D'aquesta forma esperem exposar unes reflexions sobre els problemes del funcionament d'aquest tipus de xarxes i el desenvolupament d'estratègies per promoure l'avaluació formativa en aquests contextos internacionals per a l'EDS.

Per tal d'entendre millor el cas de la xarxa Comenius SUPPORT, en primer lloc situarem aquesta xarxa educativa d'àmbit europeu en context. A continuació explicarem la metodologia de funcionament de la xarxa i en descriurem els antecedents, la finalitat, els recursos i les activitats. Posteriorment descriurem la finalitat que ens porta a escriure aquest treball, en què fem una avaluació de la xarxa Comenius SUPPORT, fent referència al marc general d'avaluació, la seva finalitat, la seva metodologia i els seus resultats. Finalment exposarem en termes generals les reflexions sobre les conclusions que hem tret d'aquest treball.

1.1. Context europeu de xarxes educatives

El Programa d'Aprenentatge Permanent (PAP) de la Unió Europea organitza accions internacionals de formació al llarg de la vida de l'alumnat, el professorat i els centres educatius europeus. Catalunya hi participa amb autonomia educativa, en coordinació amb les altres comunitats autònomes de l'Estat i l'Organisme Autònom de Programes Educatius Europeus (Oficina de Cooperació Educativa i Científica Internacional, 2008).

El PAP té quatre programes sectorials: Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, i Grundtvig.

1.1.1. El programa Comenius

El programa Comenius vol atendre les necessitats d'ensenyament i d'aprenentatge dels participants des de l'educació infantil fins a l'educació secundària, així com de les institucions i organitzacions que imparteixen aquesta formació. Això és rellevant per a tots els membres de la comunitat educativa: alumnes, professors, autoritats locals, associacions de pares i mares, organitzacions no governamentals, instituts de formació per al professorat, universitats i tota l'altra part de personal educatiu del PAP (Comissió Europea, 2008).

El projecte de la xarxa SUPPORT, Partnership and Participation for a Sustainable Tomorrow (Associació i Participació per a un Demà Sostenible), forma part del PAP Comenius de la Unió Europea. El PAP Comenius és un programa molt competitiu que va seleccionar la xarxa SUPPORT com una de les xarxes finançades en la convocatòria 2007-2013.

El PAP Comenius, per aconseguir els seus objectius, duu a terme diferents accions, dintre de les quals trobem les xarxes Comenius (Oficina de Cooperació Educativa i Científica Internacional, 2008).

La xarxa SUPPORT està emmarcada dins de les xarxes Comenius, que és el tipus d'acció del PAP Comenius. Aquests tipus de xarxes fomenten la connexió de xarxes educatives i organitzacions i estan dissenyades per promoure la cooperació i la innovació europea en àrees temàtiques específiques d'importància particular en l'educació escolar en un context europeu (Comissió Europea, 2008).

1.2. Antecedents de la xarxa Comenius SUPPORT

La metodologia utilitzada per la xarxa Comenius SUPPORT per a la col·laboració entre escoles i actors del sector de la recerca i de sectors no corresponents a l'escola, per mitjà de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), ha estat desenvolupada durant 15 anys per la xarxa ENSI, la xarxa Comenius SEED (Breiting, Mayer i Mogensen, 2005) i la xarxa noruega per a l'educació ambiental desenvolupada pel Ministeri d'Educació de Noruega com a contribució al treball de l'ENSI. Les avaluacions dutes a terme a Noruega en relació amb els 15 anys d'experiència a ENSI van mostrar que:

- La cooperació entre l'escola i els actors externs inspirava els alumnes i semblava estimular-ne l'aprenentatge.
- Una xarxa entre escoles i actors externs inspirava els professors que participaven en la xarxa.
- La cooperació entre les escoles i les institucions de recerca semblava beneficiar les dues parts.
- Els alumnes van exhibir un alt nivell de qualitats dinàmiques, en particular a l'hora de recopilar informació, descriure conclusions i comunicar els seus resultats als polítics locals i a la premsa.

D'aquesta forma, sembla que el tipus d'educació que va promoure l'ENSI va donar el seu fruit en els alumnes i va oferir als professors entusiastes un tipus de projectes que no són representatius de les pràctiques educatives en les escoles i que podien, al seu torn, ser portats a terme per ONG mediambientals o autoritats educatives. Gràcies a aquesta mena de projectes, es va poder demostrar en posteriors avaluacions que s'havia produït una tendència a revertir les pràctiques educatives tradicionals després que el projecte s'hagués completat. Tanmateix, això no va ser suficient per assegurar el desenvolupament de l'escola i la competència per produir EDS a llarg termini (Benedict, 2008).

Per això, d'aquest projecte s'han après diverses lliçons:

- El desenvolupament de l'escola requereix ajuda contínua, motivació, atenció i ànim.
- Les escoles i els professors necessiten sentir propietat i crear educació localment (en oposició a l'ús dels plans d'ensenyament preparats).
- Els projectes haurien de ser força petits i simples per tal de no perdre l'entusiasme del professor.

2. LA XARXA COMENIUS SUPPORT

La xarxa Comenius SUPPORT, Partnership and Participation for a Sustainable Tomorrow, d'ara endavant SUPPORT, forma part del PAP Comenius de la Unió Europea. Es tracta d'una xarxa d'organitzacions que treballa per promoure una educació per al desenvolupament sostenible (EDS) de qualitat i compta amb finançament del PAP Comenius III de la Comunitat Europea del 2008 al 2010.

L'organització de SUPPORT corre a càrrec de la Universitat de Noruega, que és l'entitat responsable de la gestió del projecte, i de la Direcció Noruega d'Educació i Formació, que és la responsable dels aspectes legals i financers (Benedict, 2008).

A més, SUPPORT disposa d'una estructura que es compon d'un grup de direcció, una coordinadora de la xarxa, una avaluadora interna, una avaluadora externa i de vigilància, coordinadors de les diferents activitats i grups de treball dels diferents participants que constitueixen la xarxa.

2.1. Finalitat

La promoció de SUPPORT es deu a la necessitat d'un canvi en el sistema educatiu per respondre als reptes de l'EDS, ja fixats pel Decenni de les Nacions Unides de l'Educació per al Desenvolupament Sostenible (2005-2014) de la UNESCO. Per això, SUPPORT es planteja millorar la qualitat dels materials i les pràctiques educatives en relació amb aquests reptes, promovent l'EDS a les escoles europees. Amb aquesta finalitat, SUPPORT fixa com a eix central l'escola, que ha de ser el nexa d'unió i col·laboració entre les institucions de recerca i la comunitat local. Així, les escoles i els alumnes col·laboren, per mitjà de les TIC, en temes de desenvolupament sostenible amb els actors de les seves comunitats locals i amb institucions de recerca. En aquesta col·laboració és essencial que tant els actors del sector de l'educació com els actors dels altres sectors siguin conscients de les seves respectives competències i rols: el sector de l'educació ha de tenir més en compte l'aprenentatge, les capacitats de l'alumne, les fonts i les competències en el sistema educatiu; els altres sectors han de tenir més en compte l'àmbit i els resultats del desenvolupament sostenible, les fonts i les competències dels sectors respectius (Benedict, 2008).

D'aquesta manera s'espera que SUPPORT tingui un impacte sobre l'EDS a Europa en tres esferes:

- Entesa teòrica sobre l'EDS.
- Millora de la pràctica escolar en l'EDS.
- Millora de les polítiques per a l'EDS.

A continuació s'indiquen els objectius del PAP que SUPPORT persegueix (The Norwegian Directorate for Education and Training, 2007):

- Reforçar la contribució del PAP a la cohesió social, la ciutadania activa, el diàleg intercultural, la igualtat de gènere i la satisfacció personal.
- Ajudar a promoure la creativitat, la competitivitat, la formació de llocs de treball i el creixement d'un esperit empresarial.

- Donar suport al desenvolupament del contingut innovador basat en les TIC, de serveis, pedagogies i pràctica per al PAP.
- Fomentar un millor ús dels resultats, els productes innovadors i els processos, i intercanviar bones pràctiques en els camps coberts pel PAP per millorar la qualitat de l'educació i la formació.

2.1.2. Objectius

El objectius específics de SUPPORT en relació amb els objectius del PAP són els següents (The Norwegian Directorate for Education and Training, 2007):

- Donar suport al desenvolupament del contingut innovador basat en les TIC, de serveis, pedagogies i pràctica en el PAP: les TIC s'han d'utilitzar com a eina per ensenyar i aprendre a proporcionar diversitat metodològica i un contingut pertinent. Els temes apuntats són l'energia, el clima, la diversitat biològica i les pautes de consum. Aquests temes estaran relacionats amb activitats al lloc web d'educació interactiva <http://www.sustain.no> i a altres webs incloses en el projecte. L'ús de les TIC permetrà a les escoles aconseguir informació, aplicar directrius segures de qualitat a les activitats, interaccionar amb actors no corresponents a l'escola, publicar resultats i contribuir a conjunts de dades que poden ser utilitzades per altres escoles, científics i institucions científiques, directors i empreses locals. L'ús de les TIC permet a les comunitats d'aprenentatge connectar-se i comunicar-se entre si i construir societats.
- Fomentar la qualitat i la dimensió europea de formació del professorat: SUPPORT proporciona als professors en servei materials, mètodes i suport per incloure temes de desenvolupament sostenible al seu ensenyament i, d'aquesta forma, anar creant competència. Els tallers i els seminaris s'organitzaran per donar suport als professors implicats en projectes Comenius i formar-los. S'emfasitzarà el pensament en sistemes, el paper de l'escola com a centre d'aprenentatge en la comunitat local, la col·laboració amb la comunitat local i les institucions de recerca i les TIC. La qualitat de formació del professorat es fomentarà divulgant els resultats i l'aprenentatge de la millor pràctica. Un cert nombre d'institucions de formació del professorat estan implicades en la xarxa i les institucions de formació del professorat poden participar directament en activitats d'EDS basades en els webs.
- Donar suport a millores dels enfocaments pedagògics i la gestió escolar: els actors no corresponents a l'escola han d'entrar en contacte amb les necessitats escolars per tal de renovar el contingut dels programes educatius. Una cooperació activa entre escoles, institucions de recerca i la comunitat més àmplia millorarà tant el contingut disciplinari com els aspectes didàctics. SUPPORT promourà la diversitat metodològica en l'ensenyament fomentant l'ús d'una combinació del llibre de text orientat a l'ensenyament, les TIC i l'exterior. SUPPORT facilitarà un diàleg proper i l'entesa entre polítics i autoritats escolars en el camp de l'educació en ciències. La posició de les escoles es pot realçar tornant a guanyar influència i respecte en la comunitat i amb la seva integració en la política local.

- Ajudar la gent jove a adquirir les habilitats bàsiques de la vida i les competències necessàries per al seu desenvolupament personal, per a la feina futura i per a la ciutadania europea activa: les pràctiques d'ensenyament innovadores de SUPPORT involucran els alumnes com a participants actius en l'aprenentatge per a la sostenibilitat. Els alumnes desenvoluparan capacitats per entendre com s'interconnecten els fenòmens i utilitzaran conceptes i mètodes de disciplines diverses per dilucidar les moltes facetes dels aspectes locals i globals del desenvolupament sostenible. Els alumnes també comprendran millor el seu propi paper i les seves responsabilitats en la creació de desenvolupament sostenible en una democràcia. Aquestes competències també són importants per a la quotidianitat, el treball i la capacitat empresarial en un moment en què l'economia europea es reorienta cap a un desenvolupament sostenible, per exemple, pel que fa als requisits d'energia eficaç i l'ús de recursos.

2.2. Metodologia

La principal eina que utilitza SUPPORT per establir la col·laboració entre escoles, entre les escoles i les institucions de recerca, i entre les escoles i la comunitat local, són les TIC. Per mitjà de les TIC, aquesta xarxa pretén arribar directament a tots els seus socis i indirectament a tots els actors implicats dins de la finalitat d'aquest projecte.

Els socis tenen assignats una sèrie de rols a la xarxa que es detallen a continuació:

- Treballar sobre l'EDS a les escoles i les xarxes escolars.
- Construir xarxes nacionals i regionals per a l'EDS.
- Implicar les escoles en la Campanya del Clima.
- Intercanviar experiències.
- Desenvolupar teoria sobre l'EDS.
- Proporcionar escoles d'EDS com a casos d'estudi.
- Elaborar directrius per utilitzar les TIC en l'EDS.
- Fer un seguiment de l'EDS, reflexionar-hi i avaluar-la.
- Divulgar i estimular l'ús dels resultats.

La recopilació d'escoles, segons la finalitat que es planteja SUPPORT, és una tasca important que, a més, no tan sols executaran els socis que corresponguin a l'àmbit professional de l'escola, sinó també investigadors i gestors de l'educació (polítics), que duran a terme aquesta tasca utilitzant altres eines proporcionades per SUPPORT, com ara una guia de recopilació d'estudis de casos d'escoles com a centres d'aprenentatge per a la sostenibilitat. Aquesta eina servirà de mostra de la col·laboració entre escoles, entre escoles i institucions de recerca, i entre escoles i la comunitat local.

A banda de l'opció de contactar amb el socis, les escoles també participen a SUPPORT en xarxes Comenius, seminaris de contacte o visites d'estudi, o adherint-se a la Campanya del Clima o altres activitats escolars.

Per portar a terme les diferents activitats del projecte, SUPPORT proposa als seus participants diferents mètodes de treball, que inclouen una primera

presentació d'informació, grups interactius, facilitat de cooperació i creació d'oportunitats per tal que els participants es coneguin millor (Benedict, 2008).

2.3. Recursos

Com a **recursos humans**, SUPPORT compta amb 40 institucions participants que provenen de bagatges professionals diversos, com ara professors i educadors ambientals que procedeixen no només de l'àmbit formal, com les escoles i les universitats, sinó també de l'àmbit no formal, com les ONG i les empreses privades, centres d'educació ambiental, que s'encarreguen de portar a terme els programes d'EDS en els seus respectius països. També compta amb investigadors, d'universitats i altres institucions de recerca, i gestors de l'educació, com ara ministres i tècnics del Departament d'Educació del govern del país corresponent. La nacionalitat dels participants de SUPPORT és molt diversa, ja que provenen de 21 països diferents: 31 socis són de 14 països de la UE (Noruega, Àustria, Bèlgica, Alemanya, Estònia, Grècia, Espanya, Finlàndia, Hongria, els Països Baixos, Romania, Suècia, Eslovènia i el Regne Unit) i nou membres no afiliats corresponen a set països de fora de la UE (entre els quals hi ha Austràlia, Suïssa, Corea, Macedònia i Malàisia), i també hi ha organitzacions de 19 països diferents.

També trobem diverses organitzacions: Center of Schools' Science Education, Universitat de Bergen, Field Studies Council, Healthy Environment Regional Organization "HERO", Institut Hongarès per a la Recerca i el Desenvolupament Educatius, Liceul Pedagogic "Mihai Eminescu", Direcció Noruega d'Educació i Formació i Universitat Noruega de Ciències de la Vida, Secretaria de SUPPORT. A més, SUPPORT juga amb els recursos, les competències i la motivació que cadascun dels participants pot aportar a aquest projecte (Benedict, 2008).

Com a **recursos materials**, del 2008 al 2010, SUPPORT té previstos uns plans de treball que associen tasques segons els rols dels participants. Aquests treballen en petits grups per desenvolupar diferents plans d'acció sobre com portaran a terme els diferents objectius del projecte, que s'executaran en diferents països de la Unió Europea, per mitjà de l'execució de diferents activitats, com ara (Benedict, 2008):

- Treball en xarxa entre socis.
- Intercanvi de bones pràctiques i idees sobre millors pràctiques en l'EDS (seminaris de contacte Comenius, xarxes Comenius, visites d'estudi, conferències temàtiques).
- Campanya sobre el Clima (primavera del 2009).
- Publicacions i recomanacions.
- Campanya de sensibilització a través de conferències i visites d'estudi.

Com a **recursos didàctics**, SUPPORT fa ús de les TIC amb la idea de comprometre escoles, institucions de recerca i les comunitats locals perquè col·laborin de manera conjunta. Amb aquesta finalitat, SUPPORT ofereix el seu propi lloc web (<http://support-edu.org>) per proporcionar informació al públic i també disposa d'una intranet per a les organitzacions participants

que inclou un fòrum per a la discussió i l'intercanvi d'informació. Un altre lloc web que ofereix SUPPORT (<http://www.co2nnect.org>) és una campanya internacional d'escoles d'EDS centrada en els temes del clima i el transport, on es pot calcular la petjada ecològica de les escoles. També desenvolupa activitats d'aprenentatge i materials temàtics al web <http://www.sustain.no>. A més, també elabora una guia de recopilació d'estudis de casos d'escoles com a centres d'aprenentatge per a la sostenibilitat (Benedict, 2008).

Com a **recursos financers**, SUPPORT compta amb la subvenció del Programa d'Aprenentatge Permanent de la Comunitat Europea (del 2008 al 2010).

3. AVALUACIÓ DE LA XARXA COMENIUS SUPPORT

3.1. Marc general de l'avaluació

De manera conjunta, la metodologia aplicada per avaluar aquest projecte consisteix a desenvolupar una estratègia d'avaluació interna i externa que promogui la millora del funcionament de la xarxa (Rivoir, 1999), dins d'un paradigma sociocrític. Aquest té en compte els valors comuns de l'EDS compartits pels participants, les seves visions de la "qualitat" que volen aconseguir a través de la xarxa, les activitats concretes i els productes que se'n deriven.

D'aquesta forma, es permet als participants desenvolupar una sèrie de "criteris de qualitat" que orientaran l'acció de la xarxa i seran el centre de l'estratègia d'avaluació. Segons els seus resultats, aquests criteris es divideixen en les següents "àrees de qualitat" (Mayer, 2006, 2008):

1. Interaccions i intercanvis.
2. Processos d'aprenentatge i eines per a l'EDS; aprenentatge de l'escola en EDS.
3. Noves visions i coneixement sobre l'EDS.
4. Instal·lacions i requisits especials.
5. Organització.

A partir de la utilització d'aquests criteris, s'espera obtenir unes reflexions sobre les debilitats i les fortaleces del funcionament d'aquest tipus de xarxes (Guba Egon, Lincoln Yvonna, 1989) i el desenvolupament d'estratègies per promoure l'avaluació formativa en aquests contextos internacionals per a l'EDS.

3.2. Finalitats

Les raons per les quals es duu a terme l'avaluació de SUPPORT són les següents (Benedict, 2008):

- Reflectir allò que estem fent.
- Aprendre d'allò que hem aconseguit.
- Prendre decisions sobre què hauríem de fer.

El pla d'avaluació de SUPPORT es proposa (Mayer, Espinet, 2008):

- Recollir dades de diferents participants de la xarxa per mitjà de diferents tècniques.
- Revisar l'èxit i l'eficàcia de les activitats proposades a la xarxa.
- Tenir en compte, especialment, els models emergents que puguin sorgir i els resultats no previstos de les activitats de la xarxa.
- Fomentar la reflexió comuna sobre les principals preocupacions de SUPPORT, obtenint les fortaleses i debilitats durant aquest procés.
- Trobar l'evidència de la qualitat aconseguida pel programa i la xarxa, seguint les prioritats definides pels participants.

3.3. Metodologia d'avaluació

Per dur a terme l'avaluació de la xarxa es proposen tres tipus d'estratègies d'avaluació: vigilància, avaluació interna i avaluació externa. Aquestes estratègies estan coordinades per diferents persones que mantenen un contacte i un intercanvi constants (Benedict, 2008).

Vigilància

Una institució coordinadora s'encarrega de la vigilància, que inclou un pla i una valoració de la implementació de les activitats previstes. El grup assessor també pot estar involucrat en la vigilància conjuntament amb els coordinadors.

Avaluació interna

El propòsit de l'avaluació interna és promoure eines i processos per a la reflexió i l'aprenentatge dels participants de cadascuna de les activitats i els esdeveniments promoguts a SUPPORT (Espineta, Sabio, 2008). Per això, a l'hora de recollir les dades, l'avaluació interna tindrà en compte (Guba Egon, Lincoln Yvonna, 1989; Castells, 1996):

- Les activitats dutes a terme dins de la xarxa i les noves activitats que promoguin la reflexió i el canvi conjuntament amb els participants de les activitats de la xarxa.
- La xarxa en si mateixa.
- Els productes que es puguin derivar d'aquesta xarxa, com ara estudis comparatius entre diferents països, guies de col·laboració entre escoles, etc.

Les tècniques per avaluar cada activitat o esdeveniment dut a terme a SUPPORT es componen d'uns qüestionaris per recopilar dades quantitatives i qualitatives, entrevistes als coordinadors de les activitats i informes reflexius elaborats pels coordinadors de les diferents activitats, per contrastar-los i debatre'ls en posteriors informes d'avaluació interna, adoptant així una metodologia participativa i de col·laboració amb l'avaluadora interna.

S'obtidran informes d'avaluació interna de cada activitat o esdeveniment, informes anuals i un informe final quan finalitzi el projecte.

L'avaluació interna ha estat inclosa en el projecte SUPPORT, tasca que s'ha assignat al soci, la Universitat Autònoma de Barcelona (Catalunya,

Espanya), la qual ha convertit aquest projecte en un camp d'aprenentatge, a través d'un treball de recerca. És per aquest motiu que tant els resultats com les conclusions generals en els apartats vinents es basen en aquest tipus d'estratègia d'avaluació.

Avaluació externa

L'avaluació externa anirà a càrrec d'una avaluadora externa, que recopilarà dades sobre el compromís i l'aprenentatge de les institucions participants de la xarxa (escoles, comunitats locals i institucions de recerca), l'aprenentatge i la comunicació de la xarxa, i la discussió de la consistència d'aquesta en relació amb els criteris de qualitat. S'obtingran informes d'avaluació externa anuals i un informe final quan finalitzi el projecte (Mayer, 2008; Breiting, Mayer, Mogensen, Varga, 2007).

La relació mútua entre aquests tres components, juntament amb les diferents eines d'avaluació i les diferents responsabilitats d'avaluació, serà un element important de garantia de la validesa de l'avaluació, com ara la fiabilitat dels resultats de l'avaluació.

L'esquema que es presenta a continuació a la figura 1 representa les triangulacions que es proposen sistemàticament entre diferents punts de vista i diferents eines d'avaluació. A causa de les tres formes d'avaluació i vigilància proposades, les triangulacions es troben connectades en un tetràedre tridimensional (Mayer, Espinet, 2008).

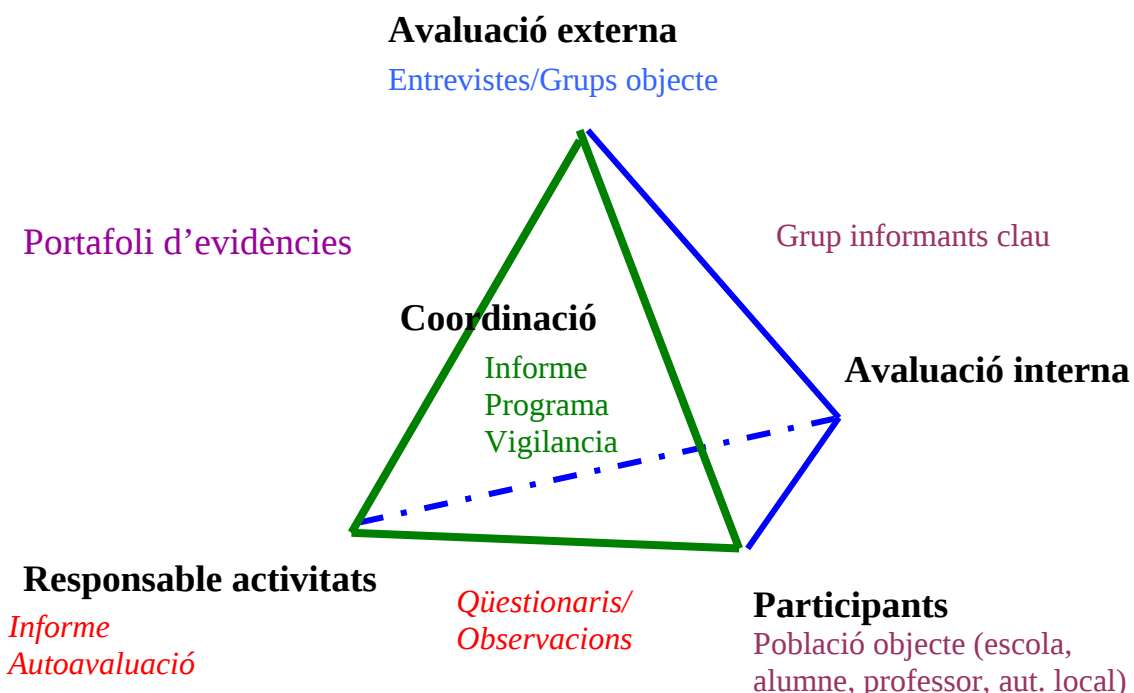


Figura 1: Model d'avaluació de la xarxa SUPPORT (Mayer & Espinet, 2008)

Les eines derivades d'aquesta avaluació seran de lliure accés i els resultats del projecte es distribuiran a les organitzacions participants i als sistemes nacionals d'educació.

L'avaluació de SUPPORT es desenvolupa dintre de les següents fases:

1. Establiment dels criteris de qualitat, que orientaran l'acció de la xarxa i seran el centre de l'estratègia d'avaluació.
2. Disseny de les tècniques de recollida de dades quantitatives i qualitatives, com ara qüestionaris, entrevistes als coordinadors de les activitats i informes reflexius elaborats pels coordinadors de les diferents activitats:
 - Dades quantitatives: nombre d'escoles, professors i alumnes involucrats; nombre de participants que col·laboren activament a la xarxa, etc.
 - Dades qualitatives: qualitat del context d'aprenentatge, intercanvis interculturals percebuts, desenvolupament percebut de l'escola, etc.
3. Establiment del mètode d'anàlisi de dades i de presentació de resultats.
4. Obtenció de reflexions sobre les debilitats i les fortaleeses del funcionament d'aquest tipus de xarxes, i el desenvolupament d'estratègies per promoure l'avaluació formativa en aquests contextos internacionals per a l'EDS.

3.4. Resultats

En aquest apartat es presenten els resultats parcials de l'avaluació interna de la xarxa SUPPORT. Les dades considerades com a evidència per fer les reflexions corresponents en aquest apartat de resultats procedeixen de tres de les activitats que han tingut lloc dintre de la xarxa a Shrewsbury (Regne Unit) entre el novembre del 2007 i el gener del 2008:

- Visita estudi ARION.
- Taller de TIC.
- Primera reunió de socis.

L'anàlisi d'aquestes dades s'ha dut a terme considerant les àrees de qualitat de SUPPORT, establertes pel marc general d'avaluació (Mayer, 2008) desenvolupat com a resposta a les intervencions dels participants a la primera reunió de socis de SUPPORT. També s'han inclòs altres àrees de qualitat per fer referència a les particularitats de cada activitat (Espinet, Sabio, 2008):

1. Organització de les activitats.
2. Lloc de reunió.
3. Interacció i intercanvis.
4. Procés d'aprenentatge i eines per a l'EDS.
5. Noves visions i coneixement de l'EDS.

A continuació s'indiquen algunes de les reflexions i suggeriments per a la millora que s'han obtingut dels resultats relatius a cada àrea de qualitat i

que s'han desenvolupat a través d'un procés hermenèutic de comparació i realització de significant (Espineta, Sabio, 2008):

1. Organització de les activitats

Organitzar les primeres activitats de SUPPORT no ha estat una tasca fàcil per als promotors de l'equip. Dos factors principals podrien explicar aquestes dificultats: l'adaptació del temps de les activitats a la xarxa (els organitzadors de les activitats han sentit la pressió del temps al mateix començament de la xarxa) i l'adaptació per compartir la coordinació d'activitats (compartir marcs, objectius i mètodes entre socis que no tenen una unió prèvia en la seva història professional comporta temps i esforç).

La resposta dels participants al qüestionari també ha estat sensible a la qualitat organitzativa de les activitats. Els participants també podrien necessitar una adaptació a la xarxa Comenius SUPPORT, per la qual cosa s'hauria d'haver previst més temps. Al llarg d'aquestes activitats els participants han estat coherents en manifestar que valorarien tenir més temps per a propòsits personals, la interacció lliure i per arribar a conèixer el lloc local.

Suggerim fer un esforç per preveure les activitats amb temps suficient per endavant i també ajustar el cronometratge d'activitats de manera que tant els participants com els organitzadors puguin participar tan còmodament com sigui possible en les activitats.

2. Lloc de reunió

Les tres activitats que es consideren per a l'avaluació interna han tingut lloc a les mateixes instal·lacions. Els organitzadors de les activitats eren molt conscients en tot moment de la qualitat del lloc amb les seves fortaleces i limitacions. Els factors més positius que es manifestaven són la localització del lloc on se celebraven les activitats com a centre de la natura, la conveniència de distribució espacial i l'atenció proporcionada pel personal del lloc. Entre les limitacions es trobaven els elevats preus, la manca d'instal·lacions d'Internet apropiades i la qualitat de l'allotjament.

L'última activitat es concentrava en les eines de les TIC per a l'EDS. Així, la manca d'instal·lacions d'Internet apropiades podria haver afectat la consideració de les instal·lacions per part dels participants. Els participants consideraven que els espais per a activitats comunes eren petits.

Suggerim seleccionar llocs que tinguin valor mediambiental i ofereixin un espai apropiat per al tipus d'activitats i el nombre de participants, i que tinguin unes instal·lacions d'Internet d'alta qualitat.

3. Interacció i intercanvis

Les reflexions relatives a la qualitat d'interacció i els intercanvis promoguts en l'activitat de SUPPORT s'ha dividit en dues parts: a) una que tracta sobre el desenvolupament d'una societat amb els participants de SUPPORT i b) una altra sobre la qualitat de la interacció i els intercanvis.

a) Desenvolupament d'una societat amb els participants de SUPPORT

La motivació dels participants per implicar-se en la xarxa Comenius SUPPORT variava segons les activitats a causa del poc desenvolupament de les relacions entre els participants en les activitats externes a SUPPORT.

Suggerim prendre especial cura a dissenyar sessions d'informació de SUPPORT per a activitats externes o obertes.

b) Qualitat de les interaccions i els intercanvis

Les activitats de SUPPORT han pogut construir interaccions i intercanvis que són valorats molt positivament pels participants. Els organitzadors de les activitats han mostrat una forta habilitat per promoure un bona atmosfera, rica en intercanvi i diversitat de punts de vista.

Els participants valoren de manera especial l'oportunitat per fer intercanvis, comunicar-se cara a cara i treballar en equips petits.

Els participants valoren la diversitat de participants d'altres països quan participen en activitats de SUPPORT, encara que també s'adonen de l'existència de dificultats en la gestió de la diversitat del bagatge professional i en les relacions de poder entre els diferents bagatges professionals culturals.

Animem els socis de SUPPORT a dedicar temps a construir un grup de participants, mantenir el nivell d'interaccions obertes i també assegurar la diversitat del bagatge professional dels participants, que és molt sensible a les visions subjacents sobre les diferències culturals.

4. Procés d'aprenentatge i eines per a l'EDS

Aquesta part inclourà dues seccions: a) una secció proporciona les reflexions que tracten sobre la qualitat de les sessions i els processos d'aprenentatge i b) l'altra inclou reflexions sobre la qualitat dels processos d'aprenentatge directament relacionats amb les escoles i la comunitat.

a) La qualitat de les sessions dels esdeveniments i les activitats de SUPPORT

Quan es va preguntar als participants què era el que no els agradava de l'activitat van comentar la necessitat d'assegurar una participació constructiva, de proporcionar menys pluja d'idees i una direcció més clara, d'enregistrar una memòria de la feina feta durant els esdeveniments, la manca d'un sentit clar dels objectius, etc.

La xarxa Comenius SUPPORT és un grup d'aprenentatge. Una de les maneres per promoure les qualitats dinàmiques de les sessions de SUPPORT és incorporar la perícia dels actors locals i els socis de la xarxa en l'organització de les activitats. També seria aconsellable una planificació prudent de la dinàmica de les sessions per assegurar-ne l'èxit.

Suggerim incorporar la perícia local i una planificació detallada de la sessió per desenvolupar una qualitat dinàmica en les activitats de SUPPORT.

b) Qualitat de processos d'aprenentatge en EDS per a escoles

Aquestes activitats de SUPPORT seran bons contextos en els quals els socis estaran en contacte amb professors i participaran en la construcció d'eines i visions. És important poder organitzar tallers i seminaris per a professors, adaptats a les seves necessitats reals, utilitzant metodologies actives, la seva llengua i proporcionant eines professionals per ser utilitzades a les escoles. Seria aconsellable intentar evitar conferències com a models organitzatius quan es planegen activitats de SUPPORT encapçalades per professors.

Suggerim desenvolupar activitats orientades tant a arribar a la comunitat més àmplia com a participar en processos d'aprenentatge d'EDS de qualitat.

5. Noves visions i coneixement de l'EDS

El mètode escollit pels organitzadors per arribar a aquests objectius és introduir, en la idea del programa, conferències en les quals es construeixen i es contrasten visions noves. També es duen a terme tallers que, per la seva mateixa naturalesa, promouen l'activitat dels participants en la construcció d'idees i eines. Les visions dels participants se centren en tallers i els processos de construcció s'han d'organitzar de manera que es puguin identificar, representar i donar visions noves. Els comentaris qualitatius dels participants mostraven una preocupació real al voltant de la construcció d'una nova visió en EDS/TIC/SUPPORT que es comparteix i és adequada.

Construir noves visions en EDS o TIC aplicades a SUPPORT és una tasca a llarg termini, però és essencial per a la construcció de la xarxa i la seva contribució a l'EDS. Al començament de la construcció de la xarxa aquestes visions podrien no ser un assumpte essencial, però al llarg del camí es convertiran en una preocupació més important. La visió en EDS constituirà lentament la unió que proporcionarà el significat i la direcció cap a una societat amb els participants de SUPPORT.

Suggerim proporcionar un objectiu progressiu i una guia cap a la construcció de visions i arribar al consens quan es desenvolupi una comprensió comuna de l'EDS, les TIC i SUPPORT.

3.5. Conclusions generals

Aquesta part de l'informe inclou algunes reflexions relacionades amb la metodologia d'avaluació interna per tal que es pugui millorar i convertir-se en el futur en una eina més útil per a SUPPORT (Espineta, Sabio, 2008).

a) Informes de les activitats

Els organitzadors de les activitats han elaborat uns informes excel·lents de les activitats que inclouen tant una descripció minuciosa de les activitats com reflexions personals amb les dades procedents dels qüestionaris dels participants. Els autors d'aquests informes han dedicat temps i han fet un esforç per provocar una reflexió quan es llegeixen les seves peces escrites. Per a la seva difusió, un informe d'activitat ha de ser objectiu i descriptiu. L'ús d'una forma narrativa per descriure el desenvolupament de les activitats es valora altament. L'informe reflexiu és absolutament necessari per proporcionar interpretacions del que ha succeït des del punt de vista de l'equip de desenvolupament de les activitats.

Suggerim el manteniment de l'exigència per redactar els informes de les activitats amb un estil narratiu que inclogui tant una descripció de les activitats com una reflexió des del punt de vista dels organitzadors.

b) Qüestionaris dels participants

Els qüestionaris s'han de millorar perquè s'ha demostrat que algunes dimensions tenen poc ús i altres necessiten expansió. A més a més, alguns punts han estat enganyosos i van ser necessaris uns de nous i profitosos. Tant la part quantitativa com la qualitativa han demostrat ser útils a l'hora de proporcionar dades per fer reflexions i suggeriments.

Suggerim incloure elements apropiats a les dimensions següents en la part quantitativa del qüestionari: a) l'organització; b) el lloc de reunió; c) la relació entre els participants; d) les sessions; e) els objectius; f) les oportunitats, i g) la referència personal a l'EDS.

Suggerim incloure les qüestions següents a la part qualitativa del qüestionari: a) "Què m'agradava més d'aquest esdeveniment?"; b) "Què no m'agradava d'aquest esdeveniment?"; c) "Jo crec que els desafiaments més durs, en els quals hem de mirar a SUPPORT, són..."; d) "Per a activitats futures de SUPPORT suggereixo...", i e) Altres comentaris.

Suggerim mantenir el mateix format per als qüestionaris dels participants, però ajustar-ne el contingut a cada activitat i mantenir les dimensions que han estat més intuïtives.

c) Feedback

El temps, la quantitat i el contingut de *feedback* s'havien d'avaluar per a les necessitats de desenvolupament de SUPPORT. Reflexionar sobre el valor d'aquest informe és el primer pas cap a la millora de l'avaluació de SUPPORT. Hi ha qüestions que podrien ser útils per avançar: el *feedback* va a ser públic? Quant de *feedback* es compartirà internament? Aquest tipus d'informe d'avaluació interna té algun ús? Com que el propòsit de l'avaluació interna és augmentar el nivell de reflexió dels actors de SUPPORT de manera que els canvis siguin possibles, hi ha un espai tranquil per a la creativitat i la millora.

Suggerim avaluar l'informe d'avaluació interna de manera que es converteixi en una millor eina per a la reflexió i el canvi.

4. REFERÈNCIES

BENEDICT, F. (2008). Reflective Activity Report of SUPPORT Partner Meeting 1. SUPPORT network.

BREITING, S.; MAYER, M.; MOGENSEN, F.; VARGA, A. (2007). Educació per al desenvolupament Sostenible. Tendències, divergències i criteris de qualitat. Monografies d'Educació Ambiental, GRAÓ.

BREITING, S.; MAYER M.; MOGENSEN, F. (2005). Quality criteria for ESD-schools Guidelines to enhance the quality of Education for Sustainable Development. SEED- ENSI, Austrian Federal Ministry of Education, Science and Culture.

CASTELLS, M. (1996). La societat en xarxa: l'Era de la Informació. Vol. 1. Alianza; Espanya.

COMISSIÓ EUROPEA (2008). Education & Training. Lifelong Learning Programme. Comenius Europe in the classroom. A: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc84_en.htm.

ESPINET, M.; SABIO, E. (2008). 1st Internal Evaluation Report. SUPPORT network.

ESPINET, M.; SABIO, E. (2008). Support internal evaluation action plan. SUPPORT network.

GUBA EGON, G.; LINCOLN YVONNA, S. (1989). Fourth Generation Evaluation. Newbury Park (Califòrnia), Londres, Nova Delhi: Sage Publications.

HINDSON, J. (2007). *Arion study visit reflective evaluation report*. SUPPORT network.

MAYER, M.; ESPINET, M. (2008). Monitoring and evaluation plan for the SUPPORT Programme. SUPPORT network.

MAYER, M. (2008). Support external evaluation action plan. Support network.

MAYER, M. (2006). "Criterios de calidad e indicadores en educación ambiental. Perspectivas internacionales y ejemplos nacionales e internacionales en vista de la Década de las Naciones Unidas de la Educación en el Desarrollo Sostenible". Ponència inaugural de les III Jornades d'Educació Ambiental de la Comunitat Autònoma d'Aragó.

OFICINA DE COOPERACIÓ EDUCATIVA I CIENTÍFICA INTERNACIONAL (2008). A: <http://www.xtec.cat/ofinternacional>.

RIVOIR, A. L. (1999) Redes Sociales: ¿Instrumento metodológico o categoría sociológica?

THE NORWEGIAN DIRECTORATE FOR EDUCATION AND TRAINING (2007). Application Form for Call EAC/61/2006, Lifelong Learning Programme 2007-2013. SUPPORT network.

ZHENG, J.; HINDSON, J. (2008). Report of the workshop to review selected ICT tools and plan an international climate campaign. SUPPORT network.